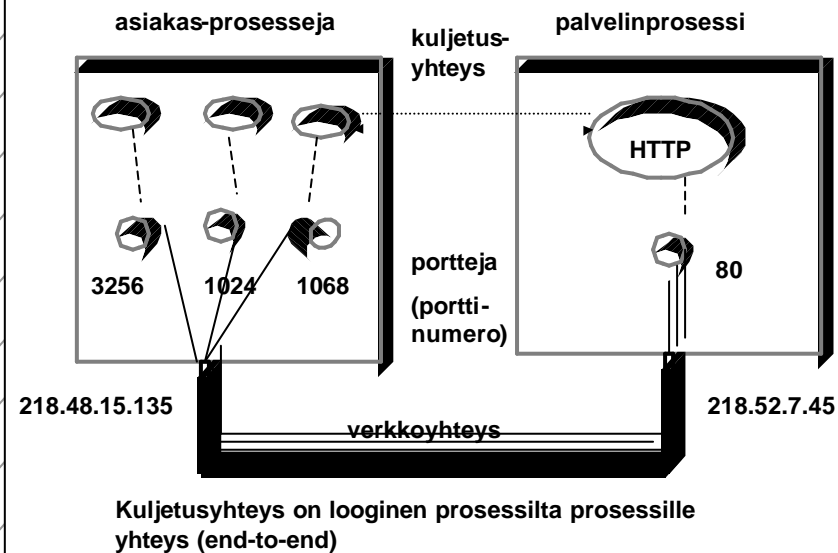
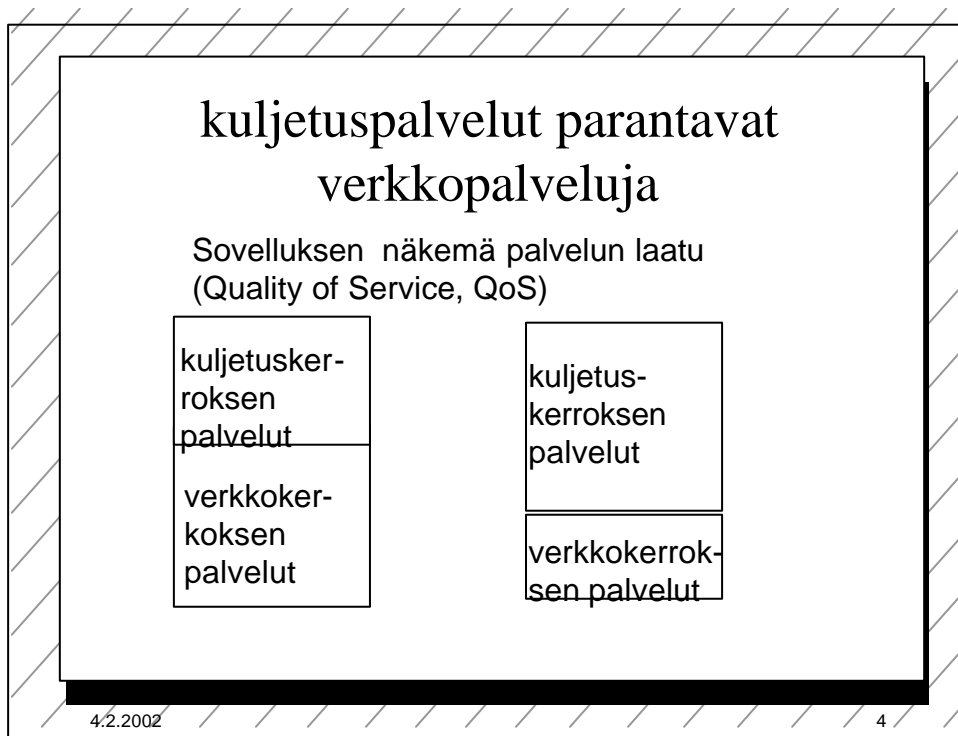
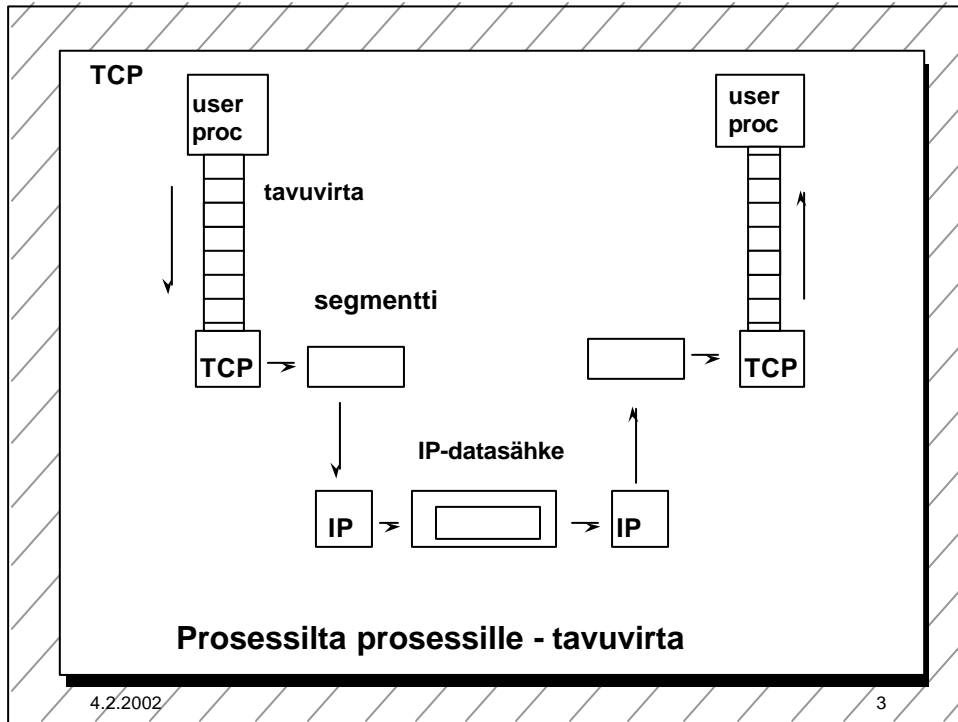

3. Kuljetuskerros

3.1. Kuljetuspalvelu

- 'End- to- end'
  - prosessilta prosessille looginen yhteys
    - portti
  - verkkokerros koneelta koneelle
    - IP-osoite
- peittää verkkokerroksen puutteet
  - jos verkkopalvelu ei ole riittävän hyvä, sitä voidaan parantaa kuljetuskerroksella
    - kuljetuskerros huomaa verkkokerroksen kadottamat paketit ja pyytää niiden uudelleenlähetystä

Sovelluksen vaatimuksia kuljetuspalvelulle:

- Virheetön, luotettava
- järjestyksen säilyttävä
- kaksoiskappaleet karsiva
- mielivaltaisen pitkiä sanomia salliva
- vuonvalvonnan mahdollistava

Verkkokerros kuitenkin voi

- kadottaa sanomia
- toimittaa sanomat epäjärjestyksessä
- viivyttää sanomia satunnaisen pitkän ajan
- luovuttaa useita kopioita samasta sanomasta
- rajoittaa sanomien kokoa

Internetin kuljetuskerros

- **UDP (User Datagram Protocol)**
  - yhteydetön, epäluotettava palvelu
- **TCP (Transmission Control Protocol)**
  - yhteydellinen, luotettava palvelu
    - virhevalvonta
      - havaitsee ja korjaa siirrossa syntyneet virheet
    - vuonvalvonta
      - ei ylikuormita vastaanottajaa
    - ruuhkanvalvonta
      - huolehtii ettei verkko pääse ruuhkautumaan

Sovelluksien datavirtojen erottaminen

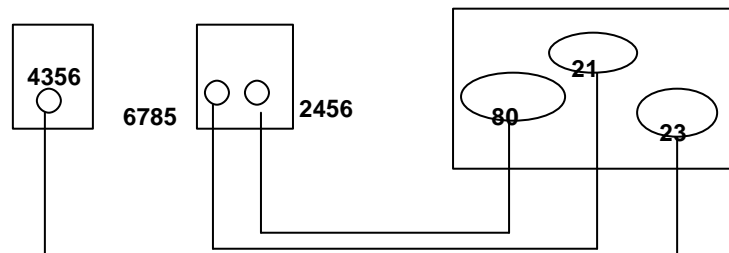
- IP-osoite
  - osoittaa koneen yksikäsitteisesti
- Sovellusprosessi tunnistetaan porttimestä (16 bittistä => 0-65535)
  - jokaisessa lähetetyssä segmentissä on
    - lähettäjän porttinumero
    - vastaanottajan porttinumero
- Yleisillä palvelimilla omat varatut portit (0-1023)
  - SMTP 25, HTTP 80, jne

4.2.2002

7

Asiakkaalle kuljetuskerros usein automaattisesti antaa käyttöön jonkin vapaan portin yhteyden ajaksi

Palvelimilla kiinteät numerot yhteydenottoa varten

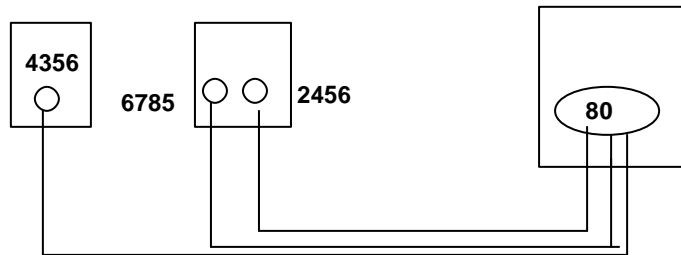

Kolme yhteyttä: 4356 <=> 23, 6785 <=> 21, 2456 <=> 80

4.2.2002

8

Tarvitaan sekä lähteen että kohteen porttinumerot

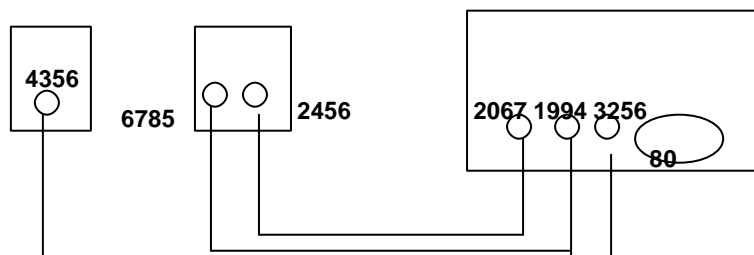

Kolme yhteyttä: 4356 $\Leftrightarrow$ 80, 6785 $\Leftrightarrow$ 80, 2456 $\Leftrightarrow$ 80

4.2.2002

9

Palvelimessa yhteyksille uudet porttinumerot, jotta portti 80 voi ottaa vastaan uusia yhteyspyyntöjä

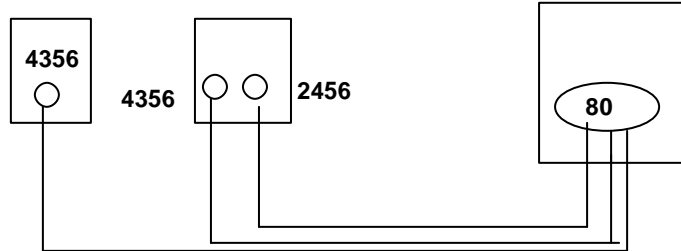

Kolme yhteyttä: 4356 $\Leftrightarrow$ 3256, 6785 $\Leftrightarrow$ 1994, 2456 $\Leftrightarrow$ 2067

4.2.2002

10

Eri koneissa voidaan ottaa sama numero!

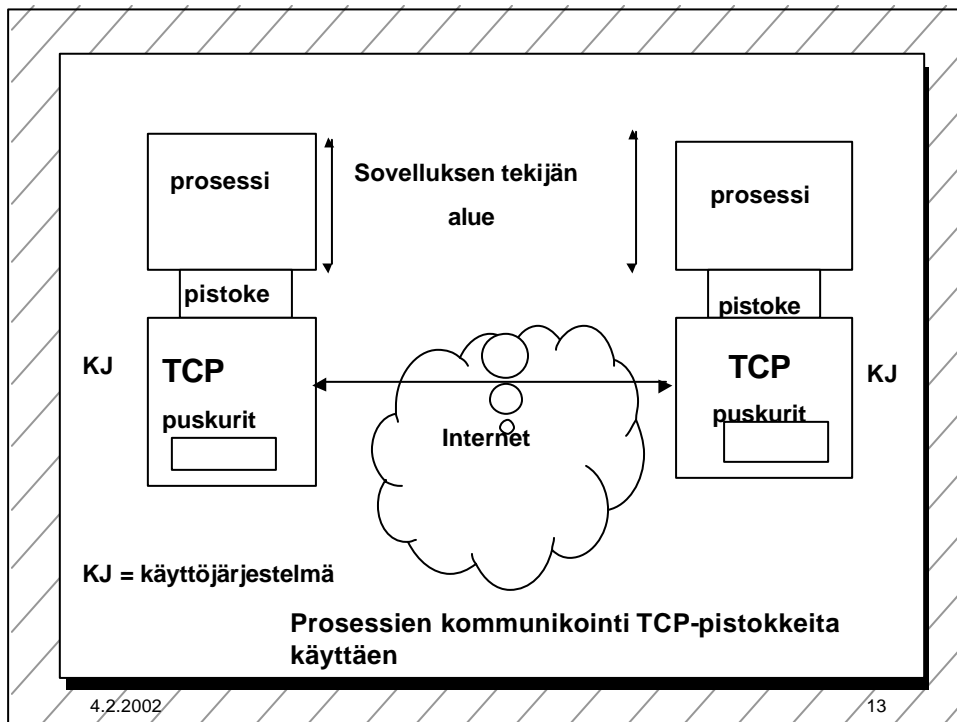
Kolme yhteyttä: 4356 $\Leftrightarrow$ 80, 4356 $\Leftrightarrow$ 80, 2456 $\Leftrightarrow$ 80!

Kuljetusyhteydellä käytetään apuna myös IP-osoitetta:

=> koneilla eri IP-osoitteet, joten yhteydet pystytään erottamaan

Pistokerajapinta (Socket interface)

- Verkkopalvelun ja sitä käyttävän sovelluksen rajapinta
  - yleensä käyttöjärjestelmän tarjoama palvelu
  - pistokerajapinta alunperin Berkeley Unixin mukana, nyt lähes kaikissa käyttöjärjestelmissä
  - miten verkkoprotokollan tarjoamiin palveluihin päästään käsiksi sovelluksesta

■ pistoke (socket)

- TCP-yhteyden päätepiste sovellukselle
  - lähettäjällä ja vastaanottajalla oma pistoke
- pistokenumero 48 bittiä
  - koneen 32 bitin IP-osoite
  - 16 bitin porttinumero

TCP-yhteys

- kaksisuuntainen (full-duplex) kaksipisteyhteys
- tunnistetaan päätepisteinä olevien pistokkeiden tunnuksista (pistoke1, pistoke2)

4.2.2002

15

TCP:n pistokeprimitiivit

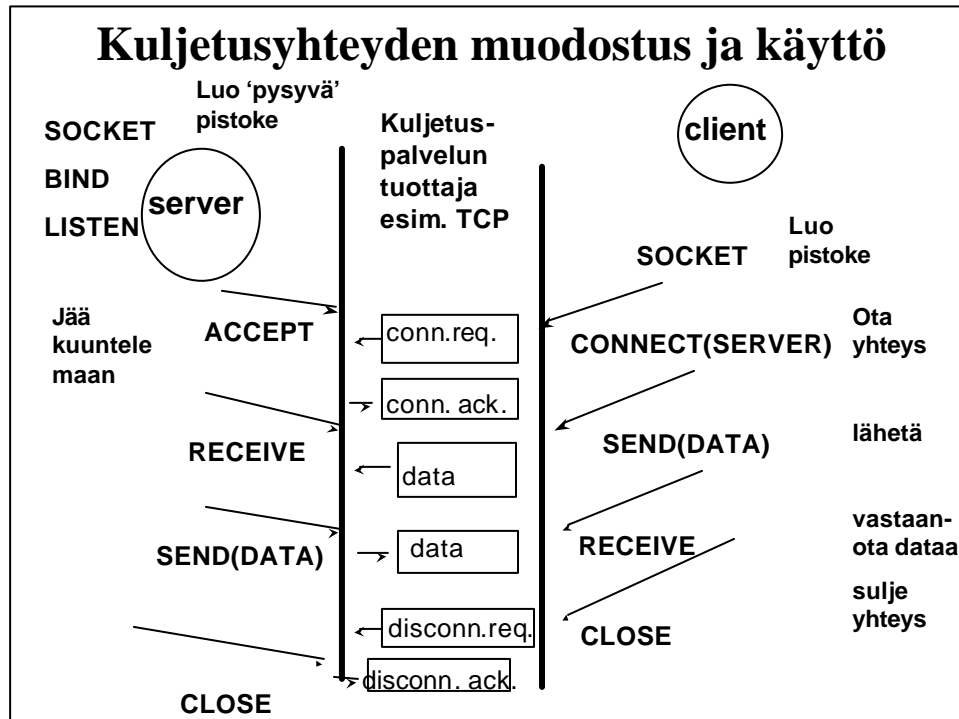
- SOCKET luo uusi yhteyden päätepistepistoke
- BIND anna pistokkeelle osoite
- LISTEN halukas vastaanottamaan yhteyksiä
- ACCEPT jää odottamaan yhteyksyrityksiä
- CONNECT yritä muodostaa yhteys
- SEND lähetä dataa yhteyttä pitkin
- RECEIVE vastaanota dataa yhteydeltä
- CLOSE pura yhteys (symmetrinen)

4.2.2002

16

Kuljetusyhteyden muodostus ja käyttö

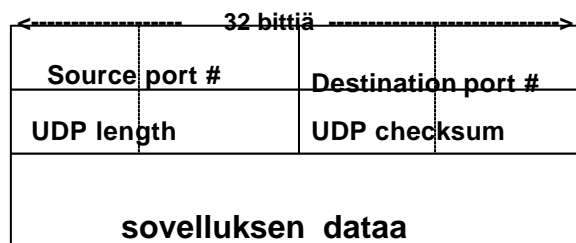

3.3 UDP

■ UDP (User Data Protocol)

- voidaan lähettää sanomia ilman yhteyden muodostusta

UDP-otsake

UDP-tarkistussumma

- Virheen havaitsemista varten otsakkeeseen liitetään tarkistussumma
  - kaikki segmentin 16 bitin sanat lasketaan yhteen ja summasta otetaan yhden komplementti
    - = muutetaan ykköset nolliksi ja nollat ykkösiksi
  - vastaanottaja laskee taas kaikkien segmentin sanojen (mukana myös tarkistussumma) summan
    - jos tulokseksi saadaan 16 ykköstä, niin ok!

Esimerkki

- Lasketaan yhteen kolme 8 bitin mittaista sanaa:

- Lähettäjä vastaanottaja

1011 0100	1011 0100
0111 0101	1111 0101
1000 1101	1000 1101
=====	0100 1001
1011 0110	=====
	0111 1111
0100 1001	

Yhden komplementti

- Miksi tarvitaan tarkistussumma?
  - Kaikki siirtoyhteyskerrokset eivät suorita tarkistuksia
- UDP-tarkistussumma ei ole kovin tehokas havaitsemaan virheitä!
- Se ei myöskään yritä toipua virheistä!
  - Jotkut toteutukset voivat tuhota virheellisen segmentin
  - jotkut antavat se sovellukselle varoituksen kera

UDP:n etuja:

- Yhteydetön
  - aikaa ei kulu yhteyden muodostamiseen ja purkamiseen
  - ei tarvita resursseja yhteyden tilatietojen ylläpitoon
- Otsake (= 8 tavua) pieni => pieni yleisrasite => lisää tehokkuutta
- Ruuhkanvalvonta ei säännöstele liikennettä

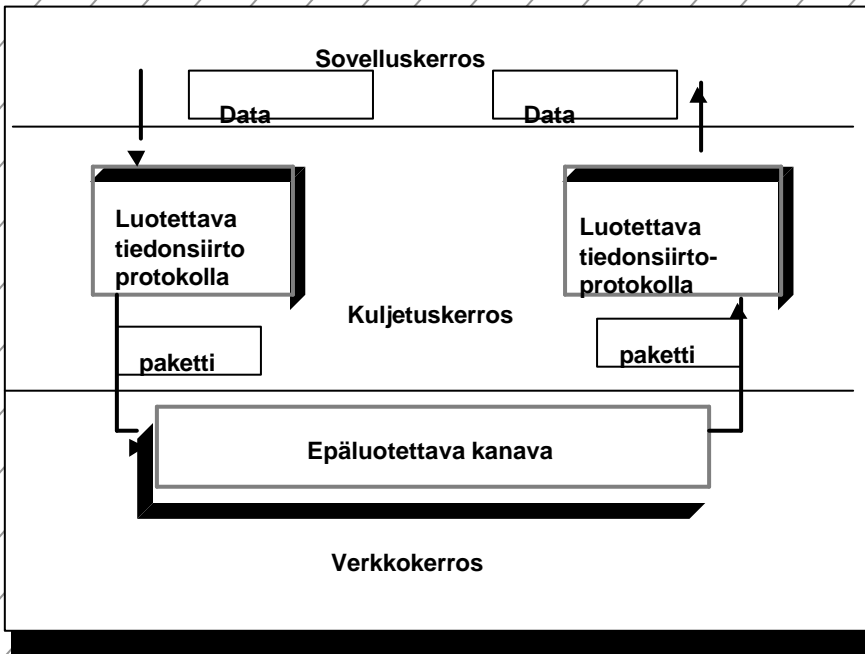
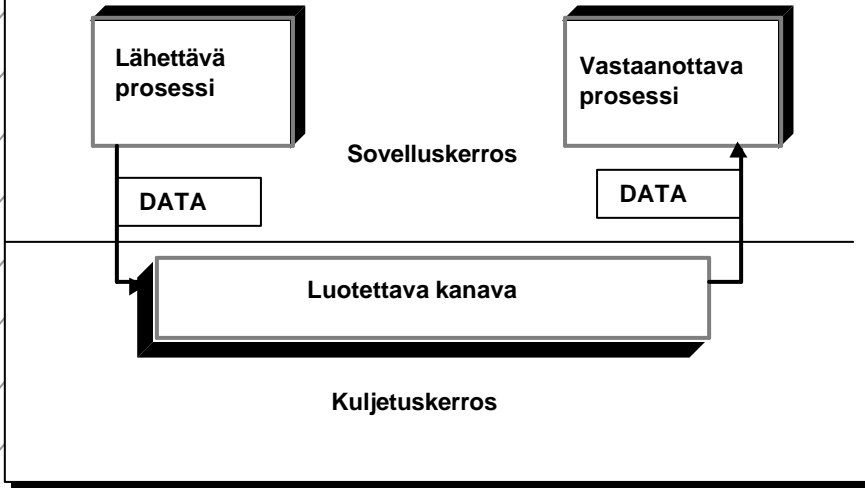
Tehtäviä:

- Lähetetään 10 tavun viesti UDP:llä.
  - Miten kauan kestää lähettäminen, jos lähetyksenopeus on 56 kbps?
    - $10 \text{ tavua} + 8 \text{ tavua} = 18 * 8 \text{ b} = 144 \text{ bittiä}$
    - $144 \text{ b} / 56\,000 \text{ b/s} = 2.57 \text{ ms}$
  - Miten suuri on etenemisviive, jos etäisyys lähettäjältä vastaanottajalle on 1000 km?
    - $1000\text{km} / 200\,000 \text{ km/s} = 5 \text{ ms}$
  - Miten suuri on UDP-otsakkeen aiheuttama yleisrasite (overhead)?
    - $8/18 = 0.44$ eli 44 %

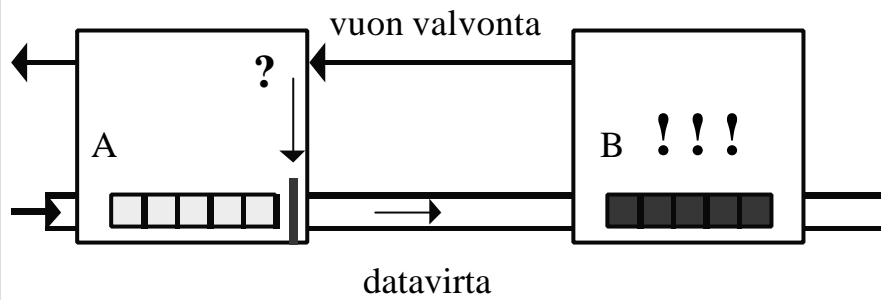
UDP:n käyttö

- Vaikka UDP on epäluotettava, se sopii monien sovellusten tarpeisiin:
  - Remote file server (NFS)
  - multimedia
  - Internet-puhelin
  - verkon hallinta (SNMP)
  - reititys (RIP)
  - nimipalvelu (DNS)
- Miksi nämä sovellukset suosivat UDP:tä?

3.4 Luotettava tiedonsiirto

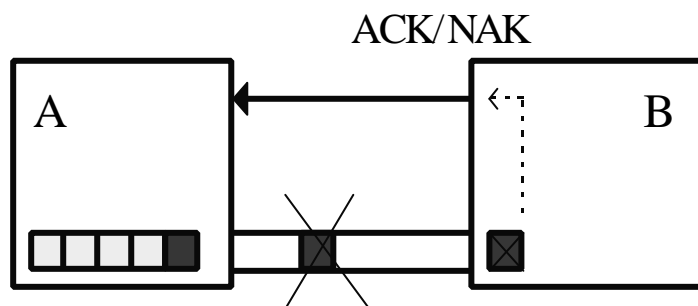

Vuon valvonta

■ X-ON / X-OFF : GO! | STOP!

Kohinainen kanava

- sanoma vääristyy => virhetarkistus
- sanoma katoaa => ajastin ja uudelleenlähetys
  - duplikaattien havaitseminen

Yksinkertainen **Stop and wait** -protokolla

■ Oletus

- virheetön siirto => ei huolta virheistä, mutta vuonvalvontaa tarvitaan

■ lähettäjä

- lähettää sanoman
- odottaa lupaa lähettää seuraava sanoma

■ vastaanottaja

- käsittelee sanoman
- lähettää tiedon (=antaa luvan) lähettäjälle

Entä jos virheitä?

- Sanomissa virheitä tai sanomat voivat puuttua kokonaan

- Myös kuittaukset voivat kadota

■ Tarvitaan

- virheen havaitseminen ja korjaaminen
  - tarkistussumma
  - kuittaus
  - uudelleenlähetys
- sanomien numerointi
- uudelleenlähetysajastin

Monimutkaisempi stop and wait - protokolla

■ ajastin lähettäjälle

- jos kuittausta ei kuulu, sanoma lähetetään automaattisesti uudelleen
- **kuittaus: ACK = 'ok, lähetä seuraava'**
- **uudelleenlähetys synnyttää kaksoiskappaleita!**

■ Sanomanumerointi

- jotta vastaanottaja tunnistaa kaksoiskappaleet
- Miten paljon numeroita tarvitaan?
  - » **Numero vie tilaa sanomassa!**

Stop and wait -protokollan suorituskyky

■ Esim. satelliittiyhteydellä

- 50 kbps, kiertoviive ~520 ms, sanoma 1000 bittiä
- kanavan käyttöaste < **4%**

■ => lähetetään useita sanomia ja sitten vasta odotetaan kiitauksia

- **ideaali: lähetykset liukuhihnalla (pipeline)**
  - lähetykset ja kiitaukset limittyvät
  - ei mitään odottelua
  - lähetyiskanava koko ajan käytössä
- suorituskyky kasvaa

Liukuvan ikkunan protokolla

(Sliding Window)

■ Lähetyksikkuna

– ikkunan koko

- montako sanomaa saa korkeintaan olla kuittaamatta
- järkevä koko riippuu yhteyden tyypistä ja vastaanottajan kapasiteetista

– sisältö = mitkä sanomat saa lähettää

- sanomalla järjestysnumero
  - rajallinen, N bittiä => $2^{**}N$ arvoa
  - numerot käytettävä järjestyksessä

■ Lähettäjä joutuu odottamaan vasta, kun kaikki ikkunan sanomat on lähetetty

- eli numerot käytetty

■ Kun kuittaus saapuu => ikkuna liukuu

- seuraavat numerot tulevat luvallisiksi

■ eli

- lähettäjä: tietyllä hetkellä sallittujen numeroiden joukko = lähettäjän ikkuna

- mitkä sanomat saa lähettää “etukäteen” odottamatta kuittausta

■ Vastaanottajan ikkuna

- kullakin hetkellä sallittujen numeroiden joukko
  - mitä sanomia suostuu vastaanottamaan
- kuittaus muuttaa myös vastaanottajan ikkunan

■ ikkuna pysäyttää sanomien lähetyksen

- seuraava sanomanumero ei ole lähetyksikkunassa

■ ikkuna estää sanoman vastaanoton

- saadun sanoman numero ei ole vastaanottoikkunassa

Kun ikkunan koko on 1

■ Aina vain yksi sanoma kuittaamattomana

- => One Bit Sliding Window -protokolla
- ~ stop and wait -protokolla

■ sanomanumerot 0 ja 1 riittävät

■ ACK-sanoma identifioi viimeksi vastaanotetun virheettömän sanoman

- jotta kuittausduplikaatti ei voi kuitata väärää sanomaa
- ACK ilmoittaa joko
  - » seuraavaksi odotetun sanoman numeron
  - » viimeksi vastaanotetun sanoman numeron

■ Entä kun tapahtuu virhe?

- kaksi eri tapaa hoitaa
- toisto virheestä lähtien (go back n) (tai paluu n:ään)
- valikoiva toisto (selective repeat)

Toisto virheestä eli Paluu n:ään ('Go back n')

■ virheellisen sanoman havaittuaan

- vastaanottaja hylkää kaikkia sen jälkeiset sanomat eikä lähetä niistä kuittauksia
- => sanomat hyväksytään vain oikeassa järjestyksessä

■ kun lähettäjä ei saa kuittauksia,

- sen lähetysikkuna 'täyttyy'
- eikä se voi enää lähettää

■ lähettäjän ajastimet laukeavat aikanaan ja

- virheellinen sanoma
- sekä kaikki sen jälkeen lähetetyt sanomat lähetetään uudelleen

■ tehoton, jos paljon virheitä ja iso ikkuna

Valikoiva toisto

- vastaanottaja hyväksyy kaikki kelvolliset sanomat
  - se kuittaa sanomat
  - puskuroi ne ja toimittaa eteenpäin oikeassa järjestyksessä
    - » tarvitaan puskuritilaa
- lähettäjä ei saa kuittausta virheellisestä sanomasta
  - ajastin laukeaa ja sanoma lähetetään uudelleen
  - lähettää uudelleen vain virheellisen sanoman
  - ikkuna liikuu nytkin tasaisesti
    - » yksi puuttuva kuittaus voi pysäyttää lähetyksen

Kuittaukset

- ACK
  - kumulatiivinen ACK
    - tähän saakka kaikki ok!
    - Go-Back N
  - yksittäinen ACK
    - vain tämä ok!
    - Valikoiva toisto
- NAK-kuittaus
  - sanoma virheellinen tai puuttuu

Negatiiviset kuittaukset

■ NAK-kuittauksilla voidaan nopeuttaa uudelleenlähettämistä

- vastaanottaja ilmoittaa heti virheellisestä tai puuttuvasta kehyksestä
- ei ole tarpeen odottaa ajastimen laukeamista

■ hyödyllinen, jos kuittausten saapumisaika vaihtelee paljon

- ajastinta vaikea asettaa oikein

■ NAK-kuittaukset voivat aiheuttaa turhia uudelleenlähetyksiä

- lähetys ja kuittaus menevät ristiin

■ NAK-kuittauksen katoaminen ei haittaa

■ implisiittinen uudelleenlähetys

- ei NAK-kuittauksia

■ explisiittinen uudelleenlähetys

- käytetään NAK-kuittauksia